

УДК 332.12:336.012

І. В. Ропотан
здобувач кафедри фінансів,
Луцький національний технічний університет, Україна
ropotan4ik@ukr.net

ФІНАНСОВА КОНВЕРГЕНЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ДЕРЖАВИ

Анотація. У статті досліджено економічну сутність фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів держави. Обґрунтовано умови забезпечення фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни, відповідно до яких визначено її різновиди. Запропоновано інструменти забезпечення фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни.

Ключові слова: фінансова конвергенція, сталий розвиток регіону, міжрегіональні асиметрії, фінансове забезпечення.

І. В. Ропотан

соискатель кафедры финансов, Луцкий национальный технический университет, Украина
ФИНАНСОВАЯ КОНВЕРГЕНЦИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ ГОСУДАРСТВА

Аннотация. В статье исследована экономическая сущность финансовой конвергенции устойчивого развития регионов государства. Обоснованы условия обеспечения финансовой конвергенции устойчивого развития регионов страны, в соответствии с которыми определены ее разновидности. Предложены инструменты обеспечения финансовой конвергенции устойчивого развития регионов страны.

Ключевые слова: финансовая конвергенция, устойчивое развитие региона, межрегиональные асимметрии, финансовое обеспечение.

Iryna Ropotan

PhD Seeker, Lutsk National Technical University, Ukraine
75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine

FINANCIAL CONVERGENCE OF THE REGIONS SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE STATE

Abstract. *Introduction.* Regional asymmetries strengthening in Ukraine's development leads to an objective need for theoretical and practical solutions to this problem, primarily by ensuring regional financial convergence. *The purpose* of the article is to establish an economic content, terms and tools of the sustainable development financial convergence ensuring in the regions of a country. *Results.* Based at the theoretical analysis of the financial convergence economic substance, generalization and systematization of scientific approaches, the interpretation of the sustainable development financial convergence of the regions in the country is improved. Variety of conditions to provide sustainable development financial convergence of the regions in the country are defined, which may be differentiated and distinguished as effective, moderately effective and ineffective. The tools of the sustainable development financial convergence of the regions in the country providing, which are financial policies of state and regions, are presented. *Conclusion.* Based at the sustainable development financial convergence of the regions in the country, it is possible to achieve equal access to public goods and services, elimination of budgetary distortions, the local budgets stability, the deficit of the region's financial resources adjustment, increase the region's investment attractiveness, access to domestic financial resources improvement, and more.

Keywords: financial convergence; region's sustainable development; inter-regional asymmetries; financial support.

JEL Classification: H72, H77, O10, O18, R12

Постановка проблеми. Посилення регіоналізації та водночас зміцнення державної вертикалі влади, асиметричність і сповільнення темпів соціального, економічного й екологічного розвитку регіонів України обумовлюють необхідність переходу на конвергентну модель розвитку. Регіональна неоднорідність сталого розвитку допустима лише до певної межі, за якої гарантується економічна безпека країни і не допускається неефективне міжрегіональне переміщення капіталу, праці та інших факторів виробництва. Таким чином, актуалізується потреба дослідження сутності, умов та інструментів подолання неоднорідності регіонів країни, і перш за все, шляхом фінансового забезпечення їх сталого довгострокового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова конвергенція розвитку регіонів країни є об'єктом дослідження таких іноземних науковців, як Г. Пагенкопф (Pagenkopf, 1981) [1], Д. Попіц (Popitz, 1927) [2], Д. Мартінез-Везгез (Martinez-Vazquez, 2001), Д. Боекс (Boex, 2001), Р. Бахл (Bahl, 2002), В. Оейтс (Oates, 1993) та ін. Цій проблематиці присвячені наукові праці ряду українських, російських і білоруських учених, серед яких О. Андронов, Н. Балдич [3], В. Бодров, М. Бутко, О. Василик, В. Гесць, З. Герасимчук, Б. Данилишин, О. Заброцька [4], Н. Зубаревич, М. Карлін, Б. Карпінський, Т. Клебанова, О. Кожемяченко, П. Круш, Ю. Криворотько [5], І. Луїна, В. Лексін [6], О. Мозенков, О. Морозова [7], Т. Найдьонова [8], М. Нарзіков [9], А. Павленко [10], Ю. Петленко, О. Пенюгалова [11], М. Полозков

[12], О. Рожко, І. Соломко, О. Тішутіна, Т. Черняєва, О. Швецов, Ю. Яценко та багато інших. Основну увагу у своїх дослідженнях науковці акцентують на розробці методики та аналізі рівнів конвергентного чи дивергентного розвитку регіонів країни на основі статистичних даних і типології регіонів за рівнем конвергенції. Однак потребує більш однозначного тлумачення сутність фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни, а також дослідження умов та інструментів її забезпечення.

Мета статті: дослідити економічну сутність, роль і значення фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни, визначити умови та інструменти її забезпечення.

Основні результати дослідження. Передусім з'ясуємо економічну сутність поняття «фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни». Ми вважаємо, що воно охоплює різні аспекти, притаманні фінансовій конвергенції на регіональному рівні, з урахуванням специфіки та суті сталого розвитку. При цьому під сталим розвитком регіону будемо розуміти збалансований у соціальному, економічному, екологічному аспектах розвиток, який дозволяє в довгостроковій перспективі забезпечити високий рівень якості життя теперішнього й майбутніх поколінь.

Категорія «фінансова конвергенція» різнобічно розглядається зарубіжними науковцями і практиками. У широкому контексті під нею вони розуміють сукупність фінансових відносин між державою та її регіонами, пов'язаних із розподілом повноважень, доходів і витрат між різними

рівнями влади в державі, а у вузькому контексті – як процес зближення фінансових можливостей регіонів шляхом вирівнювання першочергового розподілу податкових надходжень між бюджетами одного (горизонтальна фінансова конвергенція) та різних (вертикальна фінансова конвергенція) рівнів [1, с. 4; 2].

Російські й українські науковці основним чином оперують категорією «фінансова конвергенція», досліджуючи процеси формування і розвитку фінансових систем чи фінансових ринків [13, с. 22; 14; 15; 16, с. 8], та розглядають її в іншому ракурсі – як проблему індивідуального фінансового інституту, а не фінансових інститутів у їх сукупності.

У нашій роботі об'єктом, який необхідно досліджувати з точки зору фінансової конвергенції, є регіон. Однак на регіональному рівні серед українських, білоруських і російських науковців поширення набула інша категорія – «фінансове вирівнювання». На нашу думку, таке формулювання є дещо некоректним, адже неможливо вирівняти рівні фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни – їх можна лише максимально наблизити за економічними, соціальними, екологічними параметрами, що, власне, й передбачає категорія «фінансова конвергенція».

Узагальнюючи погляди науковців [3, с. 3, 5; 4, с. 5; 5; 6, с. 44; 7; 8; 9, с. 196; 10; 11], під фінансовою конвергенцією з позицій сталого розвитку регіонів країни розуміємо регулятивно-стимулюючий процес зближення рівнів фінансового забезпечення їх соціального, економічного та екологічного розвитку, що гарантуватиме цілісність держави і рівність фінансових умов проживання в усіх її регіонах. Виходячи із наведеного нами визначення, фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни передбачає забезпечення їх більш рівними фінансовими можливостями для сталого розвитку та гарантування населенню країни доступу до однакового рівня державних послуг, що здійснюється завдяки перерозподілу фінансових ресурсів регіону задля уникнення вертикальних і горизонтальних дисбалансів.

На наступному етапі дослідження визначимо ознаки (умови) фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни, на основі чого можна буде зробити висновок про його фінансову конвергенцію чи дивергенцію (розходження). Оскільки фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни характеризується їх зближенням за рівнями фінансового забезпечення, то її ознакою, як необхідною умовою досягнення, є зменшення асиметрій – розмаху варіації в рівнях максимального і мінімального значень фінансового забезпечення сталого розвитку серед регіонів країни за роками:

$$(max_{i2} - min_{i2}) < (max_{i1} - min_{i1}),$$

де min_{i2} , min_{i1} – мінімальний рівень фінансового забезпечення сталого розвитку серед регіонів країни відповідно в роках t_1 і t_2 ;

max_{i2} , max_{i1} – максимальний рівень фінансового забезпечення сталого розвитку серед регіонів країни відповідно в роках t_1 і t_2 .

Водночас зменшення розмаху варіації (асиметрій) в рівнях фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни за роками можна досягнути за однієї з таких умов:

1) випереджаючого росту мінімального рівня над ростом максимального рівня фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни:

$$max_{i2} > max_{i1} \text{ і } min_{i2} > min_{i1},$$

але при цьому $(min_{i2} - min_{i1}) > (max_{i2} - max_{i1})$;

2) незмінного рівня максимального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни і росту мінімального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів за роками:

$$max_{i2} = max_{i1} \text{ і } min_{i2} > min_{i1};$$

3) скорочення рівня максимального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни та

росту мінімального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів за роками:

$$max_{i2} < max_{i1} \text{ і } min_{i2} > min_{i1};$$

4) скорочення рівня максимального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни й незмінності мінімального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів за роками:

$$max_{i2} < max_{i1} \text{ і } min_{i2} = min_{i1};$$

5) більш суттєвого скорочення рівня максимального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни порівняно із скороченням мінімального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни:

$$max_{i2} < max_{i1} \text{ і } min_{i2} < min_{i1},$$

але при цьому $(|max_{i2} - max_{i1}|) > (|min_{i2} - min_{i1}|)$.

Таким чином, фінансова дивергенція сталого розвитку регіонів країни характеризується наведеними нижче умовами:

- 1) $(max_{i2} - min_{i2}) > (max_{i1} - min_{i1})$;
- 2) $max_{i2} > max_{i1}$ за $min_{i2} > min_{i1}$,
або $max_{i2} > max_{i1}$ за $min_{i2} \leq min_{i1}$,
або $max_{i2} = max_{i1}$ за $min_{i2} < min_{i1}$,
або $max_{i2} < max_{i1}$ за $min_{i2} < min_{i1}$.

Різноманітність умов досягнення фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни дозволяє диференціювати і виокремити такі її різновиди, як ефективна, помірно ефективна, неефективна (табл.).

Графічне зображення фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни представлено на рис.

Фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни забезпечується з допомогою механізму та інструментарію, визначених фінансовою політикою держави і регіонів. Не існує єдиної ідеальної моделі механізму фінансової конвергенції регіонального розвитку, прийнятної для всіх країн. Застосування конкретних інструментів фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни зумовлюється рівнем децентралізації бюджетних коштів, наділеними повноваженнями та самостійністю місцевих органів влади, рівнем і масштабами міжрегіональних асиметрій. Використовуючи інструменти фінансової конвергенції, держава здійснює регулювання процесів фінансового забезпечення соціо-еколого-економічного розвитку окремих регіонів країни.

На відміну від високорозвинених країн, які застосовують трансфертні інструменти фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів, в Україні інструменти дольової участі не набули широкого застосування. Переважно використовуються інструменти міжбюджетної підтримки – міжбюджетні трансферти.

Водночас, законодавством України з метою забезпечення фінансової конвергенції передбачено надання допомоги депресивним регіонам шляхом: 1) розробки відповідних програм подолання стану депресивності територій; 2) виділення коштів із державного фонду регіонального розвитку; 3) надання капітальних трансфертів іншим бюджетам із бюджету розвитку місцевих бюджетів; 4) формування та застосування державних соціальних стандартів і нормативів та надання державних соціальних гарантій; 5) сприяння розвитку і забезпечення державної підтримки окремим суб'єктам господарювання, видам економічної діяльності тощо.

На рис. використано такі умовні позначення: min_{i2} , min_{i1} – мінімальний рівень фінансового забезпечення сталого розвитку серед регіонів країни відповідно в роках t_1 і t_2 ; max_{i2} , max_{i1} – максимальний рівень фінансового забезпечення сталого розвитку серед регіонів країни відповідно в роках t_1 і t_2 ; 1, 2, 3, 4, 5, 6 – можливі траєкторії зміни максимального та мінімального значень рівнів фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни (1, 3 – ріст; 2, 5 – стабільність; 3, 6 – зниження), які описують різні сценарії розвитку подій: 1-4 – ефективна фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни, якщо $(max_{i2} - min_{i2}) < (max_{i1} - min_{i1})$; 2-4 – помірно ефективна фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни, якщо

Таблиця

Різновиди фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни залежно від умов її досягнення

Різновиди фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів країни	Умови досягнення			Пояснення
	I	II	III	
Ефективна		$max_{t2} > max_{t1}$	$min_{t2} > min_{t1}$	Фінансова конвергенція досягається завдяки більш істотному приросту мінімального рівня фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни порівняно із максимальним
Помірно ефективна	$(max_{t2} - min_{t2}) < (max_{t1} - min_{t1})$	$max_{t2} = max_{t1}$	$min_{t2} > min_{t1}$	Фінансова конвергенція досягається завдяки росту мінімального рівня фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни за умови стабільного рівня максимального значення
Неефективна		$max_{t2} < max_{t1}$	$min_{t2} > min_{t1},$ $min_{t2} = min_{t1},$ $min_{t2} < min_{t1}$	Фінансова конвергенція досягається завдяки росту (чи менш істотного скорочення, чи незмінного рівня) мінімального значення фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни за умови зниження максимального значення
Дивергенція	$(max_{t2} - min_{t2}) > (max_{t1} - min_{t1})$	$max_{t2} > max_{t1}$	$min_{t2} > min_{t1}$	Збільшення розриву в рівнях максимального і мінімального фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни
		$max_{t2} = max_{t1}$	$min_{t2} \leq min_{t1}$	
		$max_{t2} < max_{t1}$	$min_{t2} < min_{t1}$	

Джерело: Розроблено автором

$(max_{t2} - min_{t2}) < (max_{t1} - min_{t1})$; 3-4, 3-5, 3-6 – неефективна фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни, якщо $(max_{t2} - min_{t2}) < (max_{t1} - min_{t1})$; 2-5 – фінансова незмінність (неконвергентність і недивергентність) сталого розвитку регіону, за якої $(max_{t2} - min_{t2}) = (max_{t1} - min_{t1})$; 1-4, 1-5, 1-6, 2-6, 3-6 – фінансова дивергенція сталого розвитку регіонів країни, якщо $(max_{t2} - min_{t2}) > (max_{t1} - min_{t1})$.

Проте слід визнати, що застосовувані сьогодні фінансові інструменти конвергенції сталого розвитку регіонів України не дали очікуваних результатів – від їх реалізації виграли більш фінансово забезпечені регіони, а не навпаки. Ситуація, що склалася, потребує розробки нових механізмів фінансової конвергенції сталого розвитку регіонів

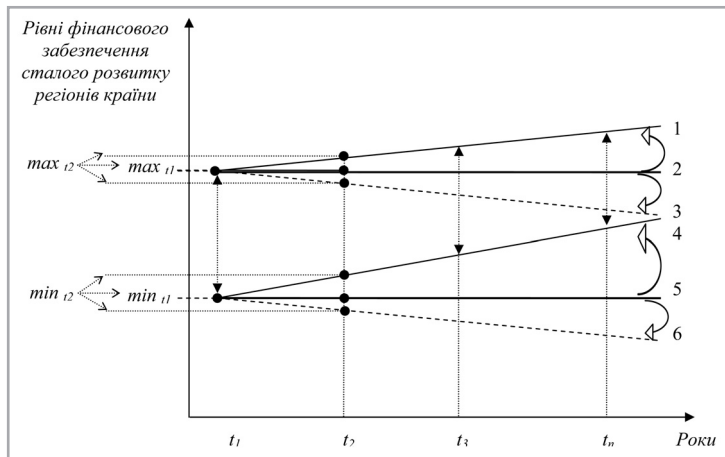

Рис. Графічне зображення фінансової конвергенції (дивергенції) сталого розвитку регіонів країни

Джерело: Розроблено автором

України або вдосконалення існуючих у напрямі посилення їх стимулюючої ролі.

Висновки. Підбиваючи підсумки, зауважимо, що під конвергенцією сталого розвитку регіонів країни доцільно розуміти явище, яке характеризує зближення рівнів розвитку регіонів між собою за визначеними критеріями та відносно еталону, що зумовлює посилення інтеграційних процесів і забезпечує створення нового, більш прогресивного типу організації соціо-еколого-економічних відносин. Фінансова конвергенція сталого розвитку регіонів країни є взаємовигідною для всіх регіональних суб'єктів, адже за ефективної політики її реалізації та дієвості застосовуваних при цьому інструментів цей процес сприятиме рівності доступу до суспільних благ і послуг; усуненню бюджетних викривлень; зменшенню, а то й уникненню дефіциту місцевих бюджетів; підвищенню інвестиційної привабливості регіону; стабільності місцевих бюджетів; забезпеченню фіскальної самостійності регіонів; покращенню доступу до внутрішніх фінансових ресурсів; мінімізації витрат фінансових ресурсів регіону; коригуванню дефіциту фінансових ресурсів регіону тощо.

Література

1. Pagenkopf H. Der Finanzausgleich in Bundestaat / H. Pagenkopf. – Berlin – Stuttgart : Kohlhammer, 1981. – 31 s.
2. Popitz J. Finanzausgleich : Handbuch der Finanzwissenschaft in 2 Bänden / J. Popitz. – Tübingen : Band. S., 1927. – Band 2. – 338 s.
3. Балдич Н. І. Державна політика фінансового вирівнювання місцевих бюджетів : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управл. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Балдич Наталія Іванівна. – К., 2005. – 16 с.
4. Заброцька О. В. Фінансове вирівнювання як фактор забезпечення локальної безпеки України / О. В. Заброцька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 2. – С. 1–9.
5. Криворотько Ю. В. Финансовое выравнивание на постсоветском пространстве: гармония или разобщенность? [Электронный ресурс] / Ю. В. Криворотько // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. – 2010. – № 1(61). – С. 23–31. – Режим доступа : http://elibrary.finec.ru/materials_files/321618962.pdf
6. Лексин В. Н. Государство и регионы: теория и практика государственного регулирования территориального развития / В. Н. Лексин, А. Н. Швецов. – М. : Либроком, 2012. – 368 с.
7. Морозова О. Современные тенденции развития межбюджетных отношений в ФРГ [Электронный ресурс] / О. Морозова // Международная жизнь. – 2013. – № 6. – Режим доступа : <http://interaffairs.ru/author.php?n=arpg&pg=891#>
8. Найденова Т. А. Бюджетное выравнивание как инструмент реализации бюджетной политики северных территорий [Электронный ресурс] / Т. А. Найденова // Корпоративное управление и инновационное развитие Севера : Вестник Научно-исследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета. – 2012. – № 3. – Режим доступа : <http://vestnik-ku.ru/2012/2012-3/9/9.htm>
9. Наркізов М. М. Інститут фінансового вирівнювання як інструмент державного регулювання розвитку регіонів / М. М. Наркізов // Вісник економіки транспорту та промисловості. – 2010. – № 31. – С. 194–197.
10. Павленко А. Г. Проблемы межрегионального финансового выравнивания в Украине [Электронный ре-

- сурс] / А. Г. Павленко, Ю. С. Кострица, Д. С. Гвасалия // Экономические науки. – 2010. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/3_57696.doc.htm
11. Пенюгалова А. В. Горизонтальное и вертикальное бюджетное выравнивание как механизмы обеспечения сбалансированности местных бюджетов [Электронный ресурс] / А. В. Пенюгалова, Т. Е. Кочесоква // Научный журнал КубГАУ. – 2010. – № 63(09). – Режим доступа : <http://ej.kubagro.ru/2010/09/pdf/17.pdf>
12. Полозков М. Г. Стимулирующее бюджетное выравнивание территорий / М. Г. Полозков // Вестник Томского государственного университета. – 2011. – № 343. – С. 148–152.
13. Столбов М. И. Финансовый рынок и экономический рост: контуры проблемы / М. И. Столбов. – М.: Научная книга, 2008. – 201 с.
14. Серова А. В. Развитие глобального комплекса финансовых услуг [Электронный ресурс] / А. В. Серова // Проблемы современной экономики. – 2007. – № 4. – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1670>
15. Чернов И. М. Формирование мирового страхового рынка в условиях глобализации [Электронный ресурс] / И. М. Чернов. – 2009. – Режим доступа : <http://intertrans.ru/books/chernov-im/152-integratsiya-finans>
16. Сафронов С. Б. Финансовая конвергенция и финансовые конгломераты в мировом хозяйстве : автореф. ...канд. экон. наук : спец. 08.00.14 «Мировая экономика», 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Сафронов Сергей Борисович; Санкт-Петербургский государственный университет. – СПб., 2010. – 21 с.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2014

References

- Pagenkopf, H. (1981). *The financial compensation in the federal state*. Berlin – Stuttgart: Kohlhammer (in German).
- Popitz, J. (1927). Financial compensation. *Handbook of science financing in 2 volumes*. Volume 2. Tuebingen: Band. S. (in German).
- Baldych, N. I. (2005). *The state policy of financial equalization local budgets* (Doctoral dissertation, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine). Kyiv, Ukraine (in Ukr.).
- Zabrotska, O. V. (2009). Financial equalization as a Factor of local security Ukraine. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav (Lviv State University of Internal Affairs Scientific Bulletin)*, 2, 1-9 (in Ukr.).
- Kryvorotko, Yu. V. (2010). Financial equalization in the former Soviet space: the harmony or disunity? *Izvestia Sankt-Peterburgskogo universiteta ekonomiki i finansov (News of St. Petersburg University of Economics and Finance)*, 1(61), 23-31. Retrieved from http://elibrary.finec.ru/materials_files/321618962.pdf (in Russ.).
- Leksini, V. N., & Shvecov, A. N. (2012). *State and regions: theory and practice of state regulation of territorial development*. Moscow: Librokom (in Russ.).
- Morozova, O. (2013). Modern trends in intergovernmental relations in Germany. *Mezhdunarodnaia zhyzn (International Affairs)*, 6. Retrieved from <http://interaffairs.ru/author.php?n=arpg&pg=891#> (in Russ.).
- Naidionova, T. A. (2012). Budget alignment as an instrument of fiscal policy northern territories. *Korporativnoe upravlenie i innovatsionnoe razvitie Severa: Vestnik Nauchno-issledovatel'skogo tsentra korporativnogo prava, upravleniya i venchurnogo investirovaniya Syktyvkar'skogo gosudarstvennogo univiersiteta (Corporate governance and innovative development of the North: Journal of Scientific Center of Corporate Law, Management and Venture Capital Investments of Syktyvkar State University)*, 3. Retrieved from <http://vestnik-ku.ru/2012/2012-3/9/9.htm> (in Russ.).
- Narkizov, M. M. (2010). Institute for financial compensation as an instrument of state regulation of regional development. *Visnyk ekonomiky transportu ta promyslovi (Journal of Transport Economics and Industry)*, 31, 194-197 (in Ukr.).
- Pavlenko, A. G., Kostriца, Yu. S., & Gvasaliia, D. S. (2010). Problems of inter-regional fiscal equalization in Ukraine. *Ekonomicheskie nauki (Economic Science)*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/3_57696.doc.htm (in Russ.).
- Penyugalova, A. V., & Kochesokova, T. I. (2010). The horizontal and vertical alignment of the budget as a mechanism to ensure a balance local budgets. *Nauchnyi zhurnal KubGAU (Scientific Journal of KubSAU)*, 63(09). Retrieved from <http://ej.kubagro.ru/2010/09/pdf/17.pdf> (in Russ.).
- Polozkov, M. G. (2011). The stimulating fiscal equalization of territories. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta (Tomsk State University Bulletin)*, 343, 148-152 (in Russ.).
- Stolbov, M. Y. (2008). *Financial Markets and Economic Growth: the contours of the problem*. Moscow: Nauchnaia kniga (in Russ.).
- Serova, A. V. (2007). The development of the global complex of financial services. *Problemy sovremennoy ekonomiki (Problems of Modern Economy)*, 4. Retrieved from <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1670> (in Russ.).
- Chernov, I. M. (2009). *Formation of the global insurance market in the context of globalization*. Retrieved from <http://intertrans.ru/books/chernov-im/152-integratsiya-finans> (in Russ.).
- Safronov, S. B. (2010). *Financial convergence and financial conglomerates in the world economy* (Doctoral dissertation, St. Petersburg State University). St. Petersburg, Russia (in Russ.).

Received 05.02.2014

ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС-XXI

науковий
фаховий журнал

Видається з 1996 року
Виходить 12 разів на рік
(6 випусків, кожний – у двох частинах)

Світове господарство і міжнародні
економічні відносини
Економічна теорія
Економіка і управління
Соціальна економіка і політика
Гроші, фінанси і кредит
Регіональна економіка
Політичні інститути і процеси

Автори журналу:
провідні вчені
України та світу,
посли, державні діячі,
міські голови,
лідери бізнесу

**АНАЛІТИКА ДЛЯ ЕЛІТИ:
ПЕРЕДПЛАТИ І ДОЛУЧАЙСЯ!**

**ЯК
ПЕРЕДПЛАТИТИ?**

Через
передплатні агенції:
«Ідея», «Саміт»,
«Періодика»,
«Меркурій»

Через
ДП «Преса»
Передплатний
індекс:
96437

Через редакцію журналу
«Економічний часопис-XXI»:
(044) 235-98-28,
235-98-27
editor@osp.com.ua